ЗК
Л45

ن. لەنىن.

سوزدەرى
مەن
ماقالالارى

2 - ىنشى
تومى

2 - ىنشى
كىتابشا

БИБЛИОТЕКА

قازاقستان مەملەكەت باسپاسى.
قىزىل وردا ■ ■ 1926 - جىل ■ ■ تاشكەنت.

2 ـ ىنشى
توبى.

لەنىن كىتابقاناسى.

2 ـ ىنشى
توبى.

335.51.
Л-45.

ن. لەنىن.

سوزدەرى مەن ماقالالارى.

2 ـ ىنشى كىتابشا.

اۋدارىۋشى نورىم ۋلى عاببас.

ФУНДАМЕНТАЛЬНОЕ
ОТДЕЛЕНИЕ
СЕМИПАЛАТИНСКОЙ
ОБЛАСТНОЙ
БИБЛИОТЕКИ ИМ. Н. В. ГОГОЛЯ

Н. Ленин.

РЕЧИ и СТАТЬИ.

пер. Нурумова.

КАЗАКСТАНСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
Г. КЗЫЛ-ОРДА, — — 1926.

العاشقى توڭكەرىسكە دايارلانعان جىلدار (1902 - 1905) جانا توڭكەرىس جىلدارى (1905-1907).

1. قوزعالىسىمىزدىڭ كەزەكتى ماقساتتارى.
2. نەدەن باستاۋ كەرەك؟
3. قالىقشىلدىقتان ماركسشىلدىققا.
4. رەسەيدەگى توڭكەرىستىڭ باسى.
5. ەكى ءادىس.
6. جالشىلار تابى مەن قارا شارۋالار.
7. ساتسيال ـ دەموكراتيە مەن توڭكەرىسشىل ۋاقىتشا ۇكىمەت.
8. جەڭە الامىز با؟
9. ماسكەۋ كوتەرىلىسىنىڭ ساباعى.

Отпечатано в 1-й
русско-казакск.
тип. Казгосиздата,
Кзыл-Орда.
Казглавлит № 24.
заказ 776
тираж 3000.

قوزعالىسىمىزدىڭ كەزەكتى ماقساتتارى.

ورىس جۇمىسكەرلەرى پارتياسىنىڭ كەزەكتەگى ساياسي ماقساتى— پاتشالىقتى قۇلاتىپ، ساياسي ازاتتىق الىۋ بولىۋ كەرەك دەپ ورىس ساتسيال-دەموكراتيەسى قاشاننان ايتا كەلدى. بۇدان ارتىعى مەن 15—جىل بۇرىن ورىس ساتسيال-دەموكراتيەسىنىڭ وكىلدەرى؛ «ەڭبەك ازاتتىعى» توبىنىڭ مۇشەلەرى، بۇدان ەكى جارىم جىل بۇرىن ورىس ساتسيال-دەموكرات ۇيىمدارىنىڭ (1898 - ىنشى جىلدىڭ كوكتەمىندە رەسمي ساتسيال - دەموكرات جۇمىسكەرلەر پارتياسىن قۇرعان ۇيىمدار) وكىلدەرىدە وسىلاي دەپ ٴجۇردى. بىراق سان رەت جاريالانعان وسىنداي پىكىرلەر بولا تۇرسادا، رەسەيدەگى ساتسيال-دەموكراتيەنىڭ سايسي ماقساتتارى تۋۋرالى ماسەلە ۇستىمىزدەگى كۇندەردە جاڭادان الىعا تارتىلىپ وتىر. ٴبىزدىڭ قوزعالىسىمىزدىڭ ٴبىر سىپىرا ادامدارى، بۇل ماسەلەنىڭ الگى شەشۋى دۇرىس ەكەنىنە ٴشۇبالانادى. «سايسي تارتىستان ۇنەم تارتىستىڭ ٴمانى

زور، جالشىلار تابىنىڭ ساياسي ماقساتتارىن ەكىنشى
قاتارعا قالدىرىپ ىقشامداۋ، كىشىرەيتىۋ كەرەك، رەسەيدە
ٴوز الدىنا بولەك جۇمىسكەرلەر پارتياسىن جاساۋدى
اڭگىمە قىلىۋشىلىق شىت جۇرتتارعا ەلىكتەگەندىك،
ساياساتتى زىيالىلار مەن لىيبەرالدارعا قويىپ جۇمىسكەرلەر
ٴوزىم تارتىسىن جۇرگىزىۋى كەرەك دەگەندى ايتادى ولار.
بۇل پىكىر-ورىس جالشىلارىن بالالىق كۇيدە دەپ بىل-
گەندىك، ساتسيال-دەموكرات پىراعىرامىسىنا قول قوي-
ماعاندىق بولىپ شىعادى. «جۇمىسشىلار ويى» (وتە - موتە
«بولەك قوسىمشاسىندا»)دا شىنىندا سول پىكىردى قولداپ
جازادى. ورىس ساتسيال-دەموكراتياسى ۇيتقىۋ، شۇبالىنىۋ
ٴداۋىرىن باسىنان كەشىرىپ وتىر. ٴبىر جاعىنان، جۇمى-
سشىلار قوزعالىسى ساتسيالشىلىقتان الىستاپ بارادى؛
ٴوزىم تارتىسىن جۇرگىزىۋگە جۇمىسشىلارعا جاردەم كور-
سەتىلىپ وتىر، بىراق جالپى قوزعالىستىڭ ساتسيالشى-
لىق ماعىناتتارى، ساياسي ماقساتتارى نە ەكەندىگى
ولارعا جوندە تۇسىندىرىلمەيدى. ەكىنشى جاعىنان، ساتسي-
يالشىلىق جۇمىسشىلار قوزعالىسىنان الىستاپ بارادى:
ورىس ۇكىمەتى مەن زىيالىلار ٴوز كۇشتەرى مەن تارت-
سىۋ كەرەك، ۇيتكەنى جۇمىسشىلار ٴوزىم تارتىسى مەن
عانا بولادى دەگەندى ورىس ساتسيالشىلدارى كۇنىنەن
كۇنگە جىيىلەتىۋ مەن كەلەدى.

بۇنداي قايىلى قالىپتاردىڭ جارىققا شىعىۋىنا، ٴبىزدىڭ

ويىمىزشا، ٴۇش تۇرلى نارسە سەبەپ بولدى. ٴبىرىنشى: اۋەل باستا ىسكە كىرىسكەندە ورىس ساتسيال-دەموكراتتارى بولىپ قوستاردا ٴۇگىتتەۋ جۇمىسىن جۇرگىزۋمەن عانا بولدى. قالىڭ جۇمىسشىلار اراسىندا ٴۇندەۋ جۇرگىزۋگە كىرىسكەندە، قوستاردى تاعى ەسكەرىۋسىز قالدىرىپ جۇردىك.

ەكىنشى: قالىق ەركىشىلەرى «ساياسات» دەپ جۇمىسكەرلەر قىزعالىسىنان وقشاۋ ىستەگەن ىستەردى ساناپ، ونى جاسىرىن تارتىسقا عانا ايىلدىردى. العاش ىسكە كىرىسكەندە بىزگە بۇلار مەن ٴجىمىي تارتىسۋعا تۇۋرا كەلىپ ٴجۇردى قالىق ەركىشىلەرىنىڭ بۇل ىسكەرىندە قارسى تۇرام دەپ ٴجۇرىپ، ساتسيال-دەموكراتتار ەكىنشى قاتالىق ىستەپ، جالپى ساياساتتى كەيىنگى قاتارعا قالدىردى. ٴۇشىنشى: جەر-جەردەگى جۇمىسشىلاردىڭ ۇۋاق قوستارىندا بولەك-بولەك ٴىس جۇرگىزەمىز دەپ ٴجۇرىپ، ساتسيال-دەموكراتتار جەرگىلىكتى نوبتاردىڭ بارلىق جۇمىسىن بىرىكتىرىپ توڭكەرىس جۇمىسىن جوندەپ شىعارۋعا قول جەتكىزەتۇن-توڭكەرىسشىل پارتيا قۇرۋ قاجەت ەكەندىگىنە از نازار سالدى، بىتىراڭقى جۇمىس باسىم بولۋى ۇنەم تارتىسى باسىم بولعاندىقتان.

جوعارىدا كورسەتىلگەن قالىپتاردىڭ ٴبارى قوزعالىستىڭ ٴبىر جاعى مەن عانا شۇعىلدانىپ وتىر، «ۇندەمشىلدىك» باعىتى ٴبىر بەتكەيشىلىكتى بولەك ٴبىر

قىسىمىن ەتىپ شىعارىۋعا تالابتانادى. قاشاننان كەلە
جاتقان بايلار مۇراتىنىڭ ٴتۇسىن بوياپ ونىكىزبەكشى
بولاتىن ٴساندى بەرنشتەينشىلىق بەن پايدالانعىسى
كەلەدى. ساياسي ازاتتىق ٴۇشىن كۇرەسەتىن كوزى
اشىق ەرلەر ەسەبىندەگى ورىس ساتسيال-دەموكراتياسى
مەن ورىس جۇمىسكەرلەرى قوزعالىسىنىڭ اراسىنداعى
بايلاۋىن بوساتاما دەگەن قاۋىپ وسىنداي تالاپتاردان عانا
تۋۋادى. بۇلاردىڭ اراسىنداعى بايلاۋىن ، قاتىناسىن
نىعايتۋ قوزعالىسىمىزدىڭ ماڭداي الدىندا تۇرعان
ماقساتى. ساتسيال-دەموكراتيە-جۇمىسكەرلەر قوزعالىسى
مەن ساتسيالىشىلدىقتىڭ بىرىگۋى. ونىڭ ماقساتى-ٴار ٴبىر
ىلگەرىلەۋ داۋىرىندە جۇمىسشىلار قوزعالىسىنىڭ بايلاۋلى
بۇزاۋى بولىۋ ەمەس، ٴبۇتىن قوزعالىستىڭ مۇددەسىن
قاراستىرىپ، جوعىن جوقتاپ، ونىڭ ٴتۇپ ماقساتىن،
ساياسي ماقساتىن كورسەتىۋ، ساياسي جوعىن كومەس -
كىلەندىرمەي تازا ساقتاۋ. ساتسيال - دەموكراتيەدەن
اراسى الىستاعان ساين جۇمىسكەرلەر قوزعالىسى كەر -
كەتىپ بايشىلدىق جولىنا تۇسەدى: ۇيتكەنى جالعىز
ۇندەم نارتىسىن جۇرگىزىپ وتىرىپ، جۇمىسكەرلەر تابى
ٴوزىنىڭ ساياسي جولىنان ايىرىلادى، باسقا جات پار -
تيالاردىڭ جەتەگىندە بولادى؛ ٴسۇيتىپ، «جۇمىسكەرلەر -
گە ازاتتىق اپەرىۋ جۇمىسكەرلەردىڭ ٴوز جۇمىسى بولىۋعا
ٴتيىستى» دەگەن ۇلى ۇراندى ەسكەرىۋسىز قالدىرادى.

ٴبىر كەزدە جەر جۇزىندەگى مەملەكەتتەردىڭ بارىندا دە
جۇمىسكەرلەر قوزعالىسى مەن ساتسىيالشىلدىق ٴبىر بىرىنە
جۋىسپاي ولەك ٴومىر ٴسۇرىپ، ەكەۋى ەكى جول مەن
جۇرگەن. ول مەملەكەتتەردىڭ بارىندا دە وسى ايتقان
ولەكتىكتىڭ سالدارىنان ساتسىيالشىلدىق پەن جۇمىسكەر-
لەر قوزعالىسى كوپ الا الماعان. ساتسىيالشىلدىق پەن
جۇمىسكەرلەر قوزعالىسىنىڭ قوسىلۋى فاي مەملەكەتتەردە
بولاردىڭ ەكەۋىنىڭ دە كۇشەيۋىنە تۇرلاۋلى نەگىز بولىپ
ٴجۇردى. بىراق وزگەدەن وزگەشە جاعدايلارعا ورنىنا
اقتىنا قاراي ٴار مەملەكەتتە ساتسىيالشىلدىق پەن
جۇمىسكەرلەر قوزعالىسى ٴار ٴتۇرلى جول مەن بىرىگىپ
ٴجۇردى. ساتسىيالشىلدىق پەن جۇمىسكەرلەر قوزعالىسىن
بىرىكتىرىۋ كەرەك ەكەندىگى رەسەيدە كوپتەن اق
ايتىلىپ كەلەدى، بىراق ٴىس جۇزىندە بىرىگۋ وسى
كەزدە عانا بولۋعا جاتىر. بولاردىڭ بىرىگىپ شىعۋى
قيىن جۇمىس، ٴار ٴتۇرلى ۋيتقۋ، ٴشۋ الادا تۋعىزا-
تىن جۇمىس.

وتكەن كۇندەر بىزگە قانداي ونەگە بەرەدى؟

ورىس ساتسىيالشىلدىعىنىڭ كەزەكتەگى ەڭ ىرگەلى
ماقساتى-پاتشا ۇكىمەتى مەن تارتىسىۋ جاۋلاسىپ ساياسي
ازاتتىق الۋ بولىپ وتىر؛ بۇعان جەتكىزگەن سول ورىس
ساتسىيالشىلدىعىنىڭ ٴوز تارىيحى؛ ٴبىزدىڭ ساتسىيالشىلدىق
قوزعالىسىمىزدىڭ بۇۋىنى پاتشالىق پەن ارادا عى

تارتىسقا قاتىسپاي شىقتى. ەكىنشى جاعىنان، باسقا مەملە-
كەتتەرگە قاراعاندا، رەسەيدە ەڭبەكشىلەر تابىنىڭ
الدىڭعى قاتارداعى كوزى اشىق ادامدارى مەن سات-
سىيالشىلداردىڭ اراسى قاشىعىراق جاتقاندىعىنان، بۇنداي
كۇيدە تۇرعاندا ورىستىڭ توڭكەرىس قوزعالىسى قاشاندا
كۇش الا المايتۇندىعىن-تارىيق تاعى كورسەتىپ وتىر.
ورىس ساتسىيال-دەموكىراتيەسىنە جۇكتەلىتۇن مىندەت
بۇل ايتقاننان وزىنەن ٴوزى كورىنىپ تۇر: ساتسىيالشىلىق
مۇراتىن قالىڭ جالشىلار اراسىنا جايۋ كەرەك، جۇمىسكەر-
لەر قوزعالىسىنان ٴبىر دە ٴبىر بولەكتەنبەي وتىرىپ ٴىس
قىلاتىن توڭكەرىسشىل پارتيا جاساپ شىعارۋ كەرەك.
بۇل جونىنەن ورىس ساتسىيال-دەموكىراتيەسى كازىردە
اق كوپ جۇمىس ىستەپ قويدى، بىراق ىستەيتۇن
جۇمىس ودان دا كوپ. قوزعالىس زورايعان سايىن سات-
سىيال-دەموكىراتتار قىزمەتىنىڭ مايدانى كەڭەيە تۇسەدى،
جۇمىس تۇرلەنىپ تاراۋلانا بەرەدى؛ كۇنبە-كۇنگى
ۇندەۋدەن شىققان ٴتۇرلى ۇۋاق مىندەتتەردى ورىنداۋعا
كىرىسەتىن قوزعالىس ادامدارىنىڭ سانى ارتا بەرەدى.
سولاي بولۋعا ٴتيىستى دە، بىراق، بۇل قوبىلىس: ۇۋاق
جۇمىسقا، تارتىستىڭ بولەك ادىستەرىنە وتە بەرىلىپ نە-
گىزگى جۇمىستى ۇمىتپاۋ كەرەك ەكەندىگىن، دايارلانۋ
جۇمىسىن اسىرا باعالاپ جىبەرمەۋ كەرەك ەكەندىگىن-
ەسكە سالادى.

ساياسي تاربيە الۋعا ساياسي ۇيىمشىلدىعىن كۇشەيتۋگە جۇمىسكەرلەر تابىنا كومەك بەرۋ ٴبىزدىڭ نەگىزگى ماقساتىمىز، باس ماقساتىمىز. بۇل ماقساتتى كەيىنگى قاتارعا قويۋشىلار، تارتىستاعى ۋاق جۇمىستاردى، ادىستەردى سوعان ۇيلەستىرىپ ىستەمەۋشىلەر تەرىس جولعا ٴتۇسىپ، قوزعالىستا ۇلكەن زيان كەلتىرەدى. ٴبىرىنشى، جۇمىسكەرلەر قوزعالىسى مەن ارالاس قاتىناسى جوق، بولماعى جاسىرىن قۇستاردىڭ كۇشىنە سۇيەنىپ ۇكىمەت بەن تارتىسۋعا تۇكەرىسشىلەردى شاقىرۋشىلار، ەكىنشى، ساياسي ۇگىت بەن ۇنەۋدىڭ، ساياسي ۇيىمنىڭ ماز-مۇنىن، كولەمىن كىشىرەيتۋشىلەر، تۇرمىسىنداعى ۋاسان رەتتەردە عانا جۇمىسكەرلەرگە «ساياسات» دىڭ ٴدامىن تاتقىزۋعا بولادى دەۋشىلەر، پاتشالىققا قارسى جۇيەلى تارتىس اشۋدىڭ ورنىنا ساياسي تارتىستى ۋاق تالاپقا ايىرباستاۋشىلار ـ ول ماقساتتى كەيىنگى قاتارعا سەرپەدى.

«جۇمىسكەرلەر ويى» گازەتى، «ۇنەمشىلدىك» باعىتىن جاقتايتۇندار قايتا ـ قايتا جۇمىسكەرلەرگە «ۇيىمداسىڭدار» دەگەندى ايتادى. بۇل جارعا ٴبىز، اردينە، داۋسىز قوسامىز، ٴبىراق وزىمىزدەن ٴسوزسىز مىناداي قوسىمشا كىرگىزەمىز: ٴوز ارا جاردەمدەسۋ قاۋىمدارىن، ەرەۋىل كاسسالارىن، جۇمىسكەرلەر قوستارىن اشىپ ۇيىمداسىپ عانا قويماڭدار، ساياسي پارتياعا كىرىپ تە ۇيىمداسىڭدار، پاتشا ۇكىمەتى

مەن بارلىق كاپيتالشىل قوعامعا قارسى ۇلكەن تارتىس
اشىۋ ۇشىن ۇيىمداسىڭدار .

بۇنداي ۇيىمى بولماي تۇرىپ جالشىلار تابى، تاب
تارتىسىن زەرلايتا المايدى، بۇنداي ۇيىمسىز جۇمىسكەرلەر
قوزعالىسى بەل الا المايدى جالعىزكاسىپالار مەن، قوسدار
مەن، ۇزارا جاردەمدەسىۋ قاۋىمدارى مەن مويىنىنداعى
ۇلى تارىيقىمىندەتىن جۇمىسكەر تابى ەش ۋاقىت اتقارىپ
شىعا المايدى: سایاسى قۇلدىقتان، ۇنەم قۇلدىعىنان
ۇزىندە، جالپى ورىس قولىندا جۇمىسكەر تابى ازات
ەتە المايدى. قوزعالىستى ۇيىمداستىرىپ باسقارىپ ، كەتە
الاتىن سایاسى كۇسەمدەرىن كوزى اشىق ازاماتتارىن
الا ۇستاماي تارىيقتا ەش ءبىر تاپتىڭ قولى بيىككە
جەتكەن ەمەس . بۇنداي ادامدار اراسىنان شىعاتۇرىن
ورىستىڭ جۇمىسكەرلەر تابى كورسەتتىدە: جۇمىسكەرلەر
تابىندا توڭكەرىس قۇۋاتى شاماسىز كوپ ەكەنىن، سا-
ياسىالشىلىقتا، سایاسىتارتىستا تالپىنعان جۇمىسكەرلەردىڭ
سانى ۇكىمەتتىڭ راقىمسىز قۋعىن - سۇرگىنىنەن ازايماي
كوبەيىپ باراجاتقانىن-سوڭعى بەس-التى جىلدىڭ ىشىن-
دەگى ورىس جۇمىسكەرلەرى تارتىسىنان كورىنۋگە **بولادى.**
ءبىزدىڭ جولداستارىمىزدىڭ 1898 - ىنشى جىلعى سىيەزى-
ءدەن جۇرتتارعا ەلىكتەگەن جوق، ماقساتتى دۇرىس بەل-
گىلەدى. سوندىقتان، پارتىيانىڭ پىراعىرامى، قۇرىلىسى،
ءادىسى تاءرىيبى ماسەلەلەردى قولعا الىپ ول ماقساتتاردى

ورىنداۋعا بەلسەنە كىرىسۋىمىز كەرەك. پىراعىرامامىزدىڭ
نەگىزگى جەرلەرىنە قالاي قارايتىنىمىزدى ٴبىز ايتتىق،
بۇندا بۇل تۋۋرالى تولىق جازۋعا، ارينە، بولمايدى.
گازەتتىڭ جۋۋىرداعى نومىرلەرىندە قۇرىلىس ماسەلەلەرىنە،
ارناپ ٴبىر قاتار ماقالالار شىعارماقپىز. ٴبىزدىڭ كەزەكتى
ماسەلەلەرىمىزدىڭ ىشىندە الدى - ارتىنان بىردەي اقساپ
جۇرگەندەرى وسىلار. ورىس تۇڭكەرىس قوزعالىسىنىڭ
بۇرىنعى ىسكەرلەرىنەن بۇل جونىنەن ٴبىز كوپ ارتتا
قالدىق؛ جاسىرمايمىز، بۇركەمەي بۇل كەمشىلىكتى مويىنعا
الىپ، بار كۇشىمىزدى: ٴىستى قۇپيالاپ جۇرگىزەتۇن
قىلىمعا، ٴىس جۇرگىزۋ ەرەجەلەرىن، جاندارلاردى الداۋ
ٴادىسىن، پاليتسيەنىڭ قورعاۋى تورىن باسپاۋ ٴادىسىن
ادامدارىمىزعا ۇيرەتىپ شىعارۋعا - جۇمساۋ كەرەك؛ كىشكى
بوس ساعاتتارىن عانا ەمەس، ٴبۇتىن ٴومىرىن تۇڭكەرىس
جۇمىسىنا سالاتۇن ادامداردى دايارلاۋ كەرەك؛ جۇمىسى-
مىزدىڭ ٴار ٴتۇرلى تاراۋلارىندا ەڭبەكتى ٴبولىپ قويۋعا
بولارلىق ٴىرى ۇيىم دايارلاۋ كەرەك. ٴادىس ماسەلەلەرىنە
كەلسەك، بۇل ارادا مىنانى عانا ايتىپ وتپەكپىز: كۇنى
بۇرىن ويلانىپ قۇرىلىپ قويىلعان، ساياسي تارتىس جوسپارى
نەمەسە ٴادىسى مەن ساتىسى بار - دەموكراتيا وزىنە ٴوزى
تۇساۋ سالمايدى، قىزمەتىنىڭ كولەمىن ارىلتپايدى؛ پارتيا-
نىڭ قولىنداعى كۇشىنە سايكەس كەلەتۇن بولسا، مۇ-
مكىن قادار كوپ ناتيجە وتەتۇن بولسا ول، تارتىستىڭ

قاي شاراسىنادا قول قويدى. ءجۇمىسشىلاردىڭ كوممۋنيستىك پارتيا
بولعاندا بولماشى ەرەۋىل ساياسي ەرەۋىلگە اينالىپ،
ۇكىمەتتى جەڭىپ، بيلىكتى قولعا الۋعا بولادى. ءجۇمى-
سشىلاردىڭ كوممۋنيستىك پارتيا بولعاندا بولەك ءبىر توڭكەرىستىڭ
كوتەرىلىسى زورايىپ، توڭكەرىسكە اينالىپ، جاۋدى جە-
ڭۋگە مۇمكىن. ۇزاق تالاپ ءۇشىن، بولماشى تىلەكتى
ورىنداتۋ ءۇشىن ۇكىمەت بەرىتارتىسىنۋ - جاۋمەن ارادا
ۇزاق تويبەلەس ەكەنىن، ۇلى سوعىس الدىندا جاتقانىن-
ءبىز ەستەن شىعارماۋىمىز كەرەك. ءبىزدىڭ الدىمىزدا
جاۋدىڭ مىقتى قورعانى تۇر، ول قورعاننان ۇق جاۋدىڭ،
ارامىزدان ەڭ جاقسى دەگەن ەرلەرىمىزدى جوق قىلىپ
جاتىر. ول قورعاندى ءبىز الۋىمىز كەرەك. ەگەر، قالىڭ
ۇيقىدان ويانىپ كەلە جاتقان جالشىلار تابىنىڭ باركۇشىن
ورىس توڭكەرىسشىلدەرىنىڭ باركۇشى مەن بىرىكتىرىپ ءبىر
پارتيا جاساق، ول پارتياعا رەسەيدەگى ادال، اق جۇرەك
ادامداردىڭ ءبارى قالماي كىرىپ، المىگى قورعاندى ءبىز
الامىزدا. سوندا عانا: «ملليوندا عان جۇمىسكەر قالىڭ
كۇشتى قولى كوتەرىلىپ، ساللاتتار نايزاسى مەن
تۇرعان قولدىقتىڭ قامىتى تاس-تالقان بولار» دەگەن
توڭكەرىسشىل-ورىس جۇمىسكەرى الەكسەيەۆ پەتىردىڭ
بولجاۋى ورىندا كەلمەك.

«ۇشقىن» № 1 1900 جىلعى دەكابىر.

نەدەن باستاۋ كەرەك؟

سوڭعى جىلداردا ورىس سوتسيال-دەموكراتتارى ايرىقشا كۇشتى تۇردە «نە ىستەۋ كەرەك؟» دەگەن سۇراۋدى الغا قويىپ ءجۇر. الگىمە جۇرەتىن جولدى تاڭداپ الۋدا ەمەس، (80-ىنشى جىلداردىڭ اياق جاعى مەن 90-ىنشى جىلداردىڭ باس كەزىندەگىدەي) اياق باسىپ تۇرعان جولىمىزدا نە ىستەۋىمىز كەرەك قالاي ىستەۋىمىز كەرەك — دەگەندە، الگىمە ىستەيتىن جۇمىستىڭ جوسپارى مەن جۇيەسى قانداي بولۋ كەرەك-دەگەندە تارتىستىڭ ءتۇرى، ءادىسى تۋرالى بۇل نەگىزگى ماسەلەنى ءالى كۇنگە شەشە الماعانىمىزدى، بۇل جونىندە ارامىزدا ەدەۋىر الالىق بارلىعىن-مويىنعا الۋ كەرەك. ءبىر جاعىنان، ساياسي ۇيىمنىڭ جۇمىسىن ىقشامداۋعا تىرىسقان «ۇنەمشىلدىك» باعىتى كۇنى بۇگىنگە شەيىن جويىلىپ بىتكەن جوق. ەكىنشى جاعىنان، قوزعالىستىڭ دايىمگى اجەتى مەن نەگىزگى ماقساتتارىنان مينۋتتىك ماقسەتتى ايىرا بىلمەيتىن، ءار ءبىر جاڭا «جولدى، پايدالى قوياتىن-نەگىزسىز ەلىك-تەۋشىلىك باعىتى تاعىدا بۇرىنعى قالپىنشا باسىن كوتەرە باستادى. بۇنداي باعىت «جۇمىسشىلار ءىسى» نىڭ وزىنە ۇيا تاپقان، ونىڭ سوڭعى «پراگرام» ءسوزى («تاريحي بۇرىلىس» دەگەن ماقالا، «جۇمىسشىلار ءىسى تاباعىنىڭ»

«№ 6) مەنىم الگى ايتقانىمنىڭ دۇرىس ەكەندىگىن
وتە-موتە ايقىن كورسەتەدى. كۇنى كەشە «جۇمىسكەرلەر
ٴىسى» «ۇيىمشىلدىك» بەن اۋىز جالاسىپ ٴجۇرەدى،
«جۇمىسكەرلەر ويى» نىڭ باعىتىن ىسكە اسىرماي
جاماندۋشىلارعا قاتتى اشۋلانىپ ەدى، پاتشالىق بەن
تارتىسۋ تۋرالى پىلەقانوۆ ۇسىنىسىن «جۇمسارتىپ» ەدى.
بۇگىن ەندى: «24 ساعاتتىڭ ىشىندە قالىپ وزگەرە
قالسا، 24 ساعاتتىڭ ىشىندە ٴادىستىدە وزگەرتۋ كەرەك»
دەگەن لىيبكنەقت ٴسوزدەرىن كەلتىرىپ وتىر....
بۇگىن ەندى: تۋۋرا پاتشالىقتىڭ ٴوزى مەن تارتىسۋ
ٴۇشىن «كۇشتى ۇيىم كەرەك». «قالىڭ جۇمىسكەرلەردى
توڭكەرىسكە ۇندەۋ كەرەك»، «كوشەگە قالاستىن شىعىپ
نارازىلىق ٴبىلدىرۋگە جۇمىسكەرلەردى شاقىرۋ كەرەك»
-دەگەن سىقىلدى سوزدەردى ايتادى.

ٴوزىنىڭ جەكەل-جەلپى تالاپتارىن پاتشالىققا
ورىنداتتىرۋدى عانا كوزدەيتۇن ەمەس، پاتشالىقتى
اسىرەتىۋدى كوزدەيتۇن-ۇيىمدى، كۇشتى پارتىيا جاساۋ-
دىڭ پىراعرامىن ٴبىز «ۇشقىن»نىڭ ٴبىرىنشى نومىرىندە
اق جازىپ ەدىك. ٴبىزدىڭ ول پىراعرامامىزدى «جۇمىس-
كەرلەر ٴىسى» سونشالىق اق جامان ۇعىپ العاندا
قۋانار ەدىكدە، بىراق ۇعىسۋشىلاردىڭ بىردە ٴبىر ورىنىقتى
كوز قاراسى بولماۋشىلىعى قۋانىشىمىزدىڭ ٴومىرىن
قىسقاقىلماق.

دەربەس ٴبىر ماسەلە جايىندا ۇندەۋ تاراتىۋدىڭ ٴادىسىن،
پارتىيا ۇيىمىندا جەكەمە-جەلپى ٴىس ىستەۋدىڭ ٴادىسىن
-24 ساعاتتىڭ ىشىندە وزگەرتىۋگە بولادى. ال ەندى:
قالىڭ جۇمىسكەرلەر اراسىندا قاشاندا سايامي ۇندەۋ
جۇرگىزىۋ كەرەك-بە، كۇشتى، جاۋىنگەر ۇيىم قاجەت-بە،
قاجەت ەمەس بە . . . . دەگەن تۋۋرالى كوز قاراسىن
24 ساعات تۇگىل، 24 ايدىڭ ىشىندە وزگەرتىۋ ٴۇشىن
جۇدە باعىتسىز ادام بولىۋ كەرەك.

جاعداي وزگەرىپ، ٴداۋىر اۋىسقانىن داەل قىلىۋ
كۇلكى: «تۇڭكەرىس رۋقى قانداي تۇسىڭكى بولعان»
داۋىرلەردە، قانداي قولايسىز جاعدايلاردا جۇمىسكەرلەر
اراسىندا ساياسي ۇندەۋ جۇرگىزىۋ، جاۋىنگەر ۇيىم جاساۋ
قاشاندا بولىۋ-ٴسوزسىز قاجەت. قايتا سونداي جاعداي-
لاردا، سونداي داۋىرلەردە بۇل جۇمىستىڭ قاجەتتىگى
ارتادى. ۇيتكەنى تۇڭكەرىس جاندانعان ۋاقىتتا ۇيىم
جاساپ جاتىۋعا كەش بولادى، مۇنداي ۋاقىتتاردا سالعان
جەردەن ىسكە كىرىسىپ كەتىۋگە ۇيىم دايىن تۇرىۋى
كەرەك. «ٴادىستى 24 ساعاتتىڭ ىشىندە وزگەرتىۋ كەرەك!»
دەيدى «جۇمىسكەرلەر ٴىسى». دۇرىسى اق. بىراق، وزگەرتىۋ
دەن بۇرىن اۋەلى سول ٴادىستىڭ ورنى بولىۋ كەرەك. بوي.
ال ەندى: ٴتۇرلى داۋىرلەردەگى ٴتۇرلى جاعدايلاردا
ساياسي تارتىستا ىستىقتى-سۋىقتى كورىپ ٴپىسىلعان
كۇشتى ۇيىم بولماسا، ٴادىستى ٴسوز جۇزىندە قاجەتى جوق.

كازىرگى «تارىيقي ٴداۋىر» پارتيامىزدىڭ قاراۋىنا «جۇدە جاڭا» ماسەلە - تەررور ماسەلەسىن - سالىپ وتىر دەيدى جۇرت. كەشەگى كۇنى «جۇدە جاڭا» دەگەن اتاق العان: ساياسي ۇيىم مەن ۇندەۋ تاقىرىبتى ماسەلە ەدى، بۇگۇن ەندى تەررور ماسەلەسى بولىپ وتىر...

باق بەرگەندە، «جۇمىسكەرلەر ٴىسى»نىڭ ايتقانى دۇرىس ەمەس. تەررور ماسەلەسى جۇدە جاڭا ماسەلە ەمەس. بۇل ٴسوزىمىزدىڭ دۇراستىعىن ىسپاتتاۋ ٴۇشىن، ورىس ساتسيال - دەموكراتتارىنىڭ بۇل تۋۋرالى تاعايىندى كوز قاراستارىن قىسقاشا ەسكەرتىپ وتسەك بولعانى.

قاي كۇندە دە تەررورعا نەگىزىندە ٴبىز قارسى بولعان جوقپىز، قارسى بولا المايمىز. تەررور-سوعىس امالدارىنىڭ ٴبىرى. سوعىس ۇستىندە كەي ٴبىر ساعاتتاردا، اسكەردىڭ ٴتيىستى كۇيى بولعاندا، ٴتيىستى جاعدايلارعا تۋۋرا كەلگەندە- بۇل امالدى قولدانۋ جۇدە ورىندى بولۋى مۇمكەن، قاتتى كەرەك بولۋى مۇمكەن. بىراق، بۇل كەزدە تەررور: تارتىستىڭ جالپى جوبەسى مەن ۇيلەستىرىلگەن، بايلانىستىرىلعان سوعىس ادىسىنىڭ ٴبىر ٴتۇرى ەسەبىندە ۇسىنىلىپ وتىرعان جوق، قالىڭ اسكەردەن بولەك ٴجۇرىپ ۇلۇقتاردى ٴولتىرۋدىڭ شاراسى ەسەبىندە ۇسىنىلىپ وتىر. ورتالىق تۇڭكەرىس ۇيىمى بولماي تۇرعاندا، جەرگىلىكتى تۇڭكەرىس ۇيىمدارى ناشار بولىپ تۇرعاندا تەرروردان ودان ارتىق ەش ناتيجە شىقپاق ەمەس.

قىنە سول سەبەبتى: تارتىستىڭ بۇل شاراسىن كازىرگى
قالىپتا قولدانۋدى ٴبىز دۇرىس ەمەس، ورىندى ەمەس دەيمىز،
تۇڭكەرىسشىلەردىڭ وكىلدەرىن قوزعالىس ٴۇشىن
ماڭىزدىراق جۇمىستاردان ٴبولىپ، تەررور وكىمەت
كۇشىنىڭ بەرەكەسىن قاشىرۋدىڭ ورنىنا تۇڭكەرىس
كۇشىنىڭ بەرەكەسىن قاشىرادى دەيمىز. سوڭعى بولعان
ۋاقيعالاردى ەسكە الىڭدار: قالىڭ قالا جۇمىسكەرلەرى
مەن قالانىڭ «قارا قالقى» كوز الدىمىزدا تارتىسقا
كىرىسۋگە تالپىنادى، ولاردى باستاۋعا تۇڭكەرىسشىلەر-
دىڭ باسقارۋشىلارى، ۇيىمداستىرۋشىلارى بولمايدى.
بۇنداي جاعدايدا تۇرعاندا جىگەرلى تۇڭكەرىسشىلەر
تەررور مەن بولىپ كەتسە، سەنىمدى جاۋگەر جاساقتا-
رىمىز ٴالسىز دەنبەي-مە؟ قالىڭ جۇمىسكەرلەر وكىمەتكە
رازى بولماي، نارازىلىق ٴبىلدىرىپ، تارتىسۋعا دايىن
ٴجۇر، بىراق ولار ٴالسىز. السىزدىگىنىڭ سەبەبى بىتىرا-
ڭقىلىعى. تۇڭكەرىسشىلەر تەررور مەن بولىپ كەتسە،
تۇڭكەرىس ۇيىمدارى مەن بۇل جۇمىسكەرلەردىڭ اراسى
الىستاپ، قاتىناسى كەمىمەي-مە؟ جۇمىسكەرلەر مەن
ارادا بايلاۋ بولماعاندا ٴبىز جاۋدى جەڭىپ شىقپايمىز.
تۇڭكەرىسشىلەر ەرلىك كورسەتىپ تەررور ىستەگەن-
دەرىنىڭ جۇدە ٴمانى جوق دەپ ٴبىز ايتپايمىز. وسى
كەزدە جۇرتتىڭ كوبى اق تەرروردى تارتىستىڭ نەگىزگى
شاراسى دەۋگە وتە بەيىم. ٴبىرىنشىدەي تەررور مەن بولىپ

گەتۋ جارامايتۇنىن، ونى تارتىستىڭ نەگىزگى، باستى
شاراسى دەپ ٴبىلۋ قاتا ەكەنىن - اداسقان كوبكە قاتتى
ەسكەرتۋدى بۇرىنشىمىز دەپ بىلەمىز. تەررور ەش ۋاقىت
جايشىلىقتا قولداناتىن سوعىس امالى بولا المايدى:
ىقتاعاندا، - ول، جاۋعا بىر بايلاپ ات قويۋدىڭ ٴبىر
ٴتاسىلى عانا بولۋعا جارايدى. كازىرگى ۋاقىتتا جاۋعا
قارسى وسىلاي ات قويۋعا جۇرتتى شاقىرۋ قولىمىزدان
كەلەمە؟ «جۇمىسكەرلەر ٴىسى» «كەلەدى» دەپ ويلايتىن
ٴنۇرى بار. ول: «جاۋعا ات قويۋ ٴۇشىن سايقا ٴتىزىلىڭدەر!»
- دەپ ۇران سالادى. مۇنىسىدا كۇشتى شامالاماي ايتا
سالعان ٴبىر ٴسوز. كۇشىمىزدىڭ ىرگەلىسى - ەرىكتى
اسكەرلەر مەن كوتەرىلىس جاساۋشىلار. دايىمگى اسكەر
دەگەنىمىز ٴبىزدە ٴبىر نەشە بولماشى جاساقتار عانا
بار، ولاردىڭ ٴوزى دە جەتىپ ەمەس، ٴبىر - ٴبىرى
مەن قاتىناسى جوق، ات قويۋعا ۇيرەتىلمەك تۇگىل،
جالپى اسكەر قىزمەتىنىڭ ٴوزىن بىلمەيدى. تارتىسىمىزدىڭ
جالپى شارتتارىن كورە بىلگەن، تاريحي ۋاقيعالاردىڭ
بارىسىنداعى ٴار ٴبىر «بۇرىلىستا» ولاردى ەسىنەن
شىعارماعان ادامعا كازىرگى جاعدايدا تۇسىنىكتى بولۋعا
ٴتيىس: كازىرگى ۋاقىتتا ٴبىزدىڭ ۇرانىمىز «جاۋعا
قارسى ات قويۋ» ەمەس، «جاۋدىڭ قورعانىن دۇرىس
قورشاپ الۋ» بولۋ كەرەك. ەكىنشى سوزبەن ايتقاندا،
پارتيامىزدىڭ كەزەكتى ماقساتى: - قولداعى كۇشتىڭ

ٴبارىن كازىردەن اق جاۋعا قارسى ىتتانىدىرۋ ەمەس،
بار كۇشتى بىرىكتىرۋ قولىنان كەلەتۇن، قۇر اتى
قوزعالىس بولماعان قوزعالىستى باسقارۋ قولىنان كەلەتۇن
تۇڭكەرىسشىل ۇيىم جاساپ شىعارۋ بولۋعا ٴتيىس.

پەبىرال مەن مارت ۋاقيعالارىنىڭ ونەگەسى وتە كۇش-
تى بولعان سەبەبى بۇل قورىتىندىعا نەگىزىندە قارسى
بولىسشىلاردى كازىر تابىسعادا بولارما ەكەن. بىراق
بىزگە كەرەگى بۇل ماسەلەنىڭ نەگىزگى شەشۋى ەمەس،
ٴىس جۇزىنە اسىرۋ جاعى. قانداي ۇيىم قانداي جۇمىسقا
كەرەك ەكەنىن بىلگەنىمىز جەتىمە، ۇيىمنىڭ قالاي جاسا-
لۋىن كورسەتەتۇن جوسپار دايارلاۋ كەرەك. ماسەلە كە-
زەكتەگى ماڭىزدى ماسەلە بولعان سەبەبى ٴوز تاراپىمىز-
دان جولداستارعا جوسپاردىڭ ورنەگىن ۇسىنۋعا باتىلدى-
مىز بارىپ وتىر. بۇل جوسپار باسپاعا دايارلاپ جاتقان
كىتاپشامىزدا ٴابدان تولىقتىرىلماق.

ٴبىزدىڭ ويىمىزشا، كوڭىلدەگىدەي ۇيىم جاساۋ جو-
لىندا تۇڭعىش ادىم، ول ۇيىمدى كوشەيتەتۇن نەگىز-
گى ارقاۋ-جالپى رەسەيلىك ساياسي گازەت شىعارۋ. ەڭ
الدى مەن بىزگە گازەت كەرەك. قالىڭ جۇمىسكەرلەر
اراسىندا ۇندەۋ تاراتىۋ-سوتسيال-دەموكراتتاردىڭ قاي
كۇندەگى ۇلكەن ماقساتى، وتە-موتە كازىرگى ۋاقىتتا
سايساتقا، ساتسيالشىلدىق ماسەلەلەرىنە قالىڭ ەلدىڭ
نازارى اۋعاندا ۇندەۋ تاراتۋ كەزەكتى ماقساتىمىز بو-

لىپ وتىر گازەت بولماي، دۇرىس باعىت بەن ۇندەۋ
جۇرگىزۋ مۇمكىن ەمەس. ۇندەۋشىلەر ارقىلى، جەر-جەردە
كىتابشالار، باسپا قاعازدار تاراتۋ ارقىلى بىتىراڭقى
تۇردە جۇرگىزىلەتىن ۇندەۋدى - مەرزىمدى باسپا ٴسوز
بەتىندە عانا جۇرگىزۋگە بولاتىن ورتاق ۇندەۋ مەن تو-
لىقتىرۋ كەرەك ەكەندىگى ەش ۋاقىت، وسى كەز-
دەگىدەي، كۇشتى سەزىلگەن جوق. گازەتتىڭ ۋاقىتى
مەن ٴجيى شىعىپ (ٴجانا تاراپ) تۇرۋى-قىزمەتىمىزدىڭ
ەڭ ماڭىزدى تاراۋى قانشالىق جاقسى قويىلعانىنىڭ ۇشە-
ۋشى بولادى دەسەك اسىرىپ ايتقان بولماسپىز. وعان
قايىن، بىزگە شىن جالپى رەسەيلىك گازەت كەرەك.
قالىق بەن ۇكىمەتكە تيىگىزەتىن اسەرىمىزدى باسپا ٴسوز
بەتىندە بىرىكتىرىپ الماي تۇرىپ، اسەر بەرۋدىڭ بو-
دان كورى قيىن، باتىل تاسىلدەرىن بىرىكتىرەمىز دە-
گەن وي ساعىم قۋعاندىق بولادى. مۇرات جونىندە،
ٴىس جونىندە، ۇيىمشىلىق جونىندە كوبىنە كوپ
قوزعالىسىمىز ٴوزىنىڭ بىتىراڭقىلىعىنان اقسايدى، سات-
سيال-دەموكراتتاردىڭ ۇزدىك كوبشىلىگى-وي ۇرىسەن،
قىزمەتتەرىنىڭ كولەمىن، - تارىلتاتىن تازا جەرگىلىكتى
جۇمىستا بولعاندىعىنان-اقسايدى. جوعارىدا ايتىپ وتكەن
تابانسىزدىق، تۇرلاۋسىزدىقتىڭ كۇشتى تامىرىن وسى
بىتىراڭقىلىقتان ىزدەۋ كەرەك. بۇل كەمشىلىكتەن ارىلۋ
جولىندا، ٴبىر نەشە جەرگىلىكتى قوزعالىستاردى جالپى

رەسەيلىك ٴبىر قوزعالىس قىلىپ شىعارىپ جولىندا-
ٴبىرىنشى ادىم جالپى رەسەيلىك گازەت شىعارىپ
بولىۋعا ٴتيىس. ەڭ اياعىندا، بىزگە سوزسىز
ساياسي گازەت كەرەك. وسى كۇنگى ەۋروپادا-
ساياسي قوزعالىس اتاعىن الىۋعا جارايتىن قوزعالىس
ساياسي ٴتىلسىز تۇرىۋى مۇمكىن ەمەس. وكىمەتكە
نارازى ادامداردىڭ ٴبارىن جيىپ ولار مەن جالشى-
لاردىڭ توكسەرىس قوزعالىستىڭ جانداندىرىۋ ٴبىز-
دىڭ ماقساتىمىز. ساياسي گازەت بولماسا ول ماقساتقا جە-
تىۋگە جۇدە بولمايدى. ٴبىز ٴبىر ادىم العا باسىتىق،
جۇمىسكەرلەر تابىن پابرىكتىڭ جامان تۇرمىسىنا قارسى
داۋىس شىعاراتىن قىلدىق. ٴبىز تاعى ٴبىر ادىم العا
باسىۋىمىز كەرەك: قالىق اراسىنداعى ساناللاردى سايا-
سي قۇرىلىسقا قارسى سويلەيتىن ەتىۋ كەرەك. ساياسي
قۇرىلىسقا قارسى كازىردە داۋىس از شىعاتىنىنا، اقىرىن
شىعاتىنىنا بوگەلمەۋ كەرەك. ولاي بولىۋىنىڭ سەبەبى-
جاندارلار تارتىبىنە كونىپ باس يىگەندىك ەمەس؛ سا-
ياسي قۇرىلىسقا قارسى سويلەۋ قولىنان كەلەتىندەردىڭ
سويلەيتىن جەرى، قولاق قويىپ ٴسوزىن ماقۇلدايتىن
تىڭداۋشىلارى جوق بولعاندىق: كۇشتى ورىس وكىمە-
تىنىڭ ۇستىنەن ارىز ەتىۋگە جارارلىق كۇشتى، شەشەندەر
حالىق اراسىنان تابا الماي تۇرعاندىق. كازىر ەندى
مۇنىڭ ٴبارى جىلدام وزگەرىپ جاتىر. ونداي كۇش بار،

ولتوڭكەرىستىڭ جۇمىسكەرلەر تابى. ساياسي تارتىسقا
شاقىرعان جاردى تىڭداپ داۋىس قوسۋعا دايىن بول -
عانىنىڭ ۇستىنە بەلسەنە تارتىسقا تۇسۋعادا دايىن
ەكەنىن جالشىلار تابى كورسەتتى دە. ياسا ۇكىمەتىنىڭ
زۇلىمدىعىن قالىڭ ەلگە ٴبىلدىرىپ تۇرانىڭ ۇيىم اسىۋ
كەزىر قولىمىزدان كەلەدى دە، ونداي ۇيىمدى
اسىۋعا ٴبىز مىندەتكەرمىزدە. ول ۇيىمداستىرۋ دەموكى-
راتتار گازەتى بولۋعا ٴتيىس. ورىستىڭ جۇمىسكەرلەر
تابى،ورىس قوعامىنداعى باسقا تاپتاردان ەدى، قاي
كۇندە ساياسات ٴبىلىمىن الدىعا تالپىنىپ تۇرادى، قاي
كۇندەدە (جالعىز ايرىقشا قوزعالىس كۇشەيگەن داۋىر-
لەردەعانا ەمەس) جاسىرىن ساياسي ادەبيەتتى كوپ
ساتىپ الادى. قالىڭ جۇمىسكەرلەر اراسىندا جاسىرىن
ادەبيەتتىڭ ٴوتىمى بۇلايشا كۇشتى بولىپ تۇرعاندا،
ولاردىڭ اراسىنان تاجىريبەلى توڭكەرىسشىلدەر شىعا
باستاعاندا، جيىن تۇرعاندىعىنىڭ ارقاسىندا جۇمىسكەر-
لەر تابى ۇلكەن قالالاردىڭ جۇمىسكەرلەر كوشەسىن،
زاۋىت، پابرىك اۋلدارىن شىنىندا ٴوز قولدارىندا
ۇستاپ تۇرعاندا،ساياسي گازەت شىعارىپ دەگەن جال -
شىلار تابىنىڭ قولىنان ٴابدان كەلەتىن جۇمىس. جال -
شىلار تابى ارقىلى قالا مەششاندارىنىڭ، اۋىل قول ونەر-
شىلەرىنىڭ، قارا شارۋالاردىڭ اراسىنا جايىلىپ گازەت
ناعىز قالىڭ ەلدىڭ ساياسي گازەتى بولىپ شىعباق.